చీకటి రోజులు

శ్రీ అయిరాల రాజారెడ్డి

'నాన్నా, నన్ను హైస్కూలుకు పంపవూ!" లాలనగా అడిగింది లక్ష్మి తండ్రి వొడిలో కూర్చొని. తండ్రి దీర్ఘంగా యోచిస్తున్నాడు. 'నేను ఐదవ క్లాసులో అందరికన్నా ఎక్కువ మార్కులు తెచ్చానని మా మాష్టరుగారు చెప్పారు.' అంటూ తండ్రి కేసి చూసింది లక్ష్మి. అతను మౌనంగానే యున్నాడు. తండ్రి గడ్డాని తనవైపుకు త్రిప్పుతూ — 'చూడూ, చంద్రబాబు, షావుకార్ కుమార్తె లలిత, సూర్యం, వాళ్ళంతా హైస్కూలుకు వెళ్తారట!... ఏం నాన్నా నన్నుకూడా పంపవూ' కొంచెం వాడిన మోముతో అనింది. తండ్రి మౌనవ్రతాన్ని వీడలేదు. లక్ష్మి ఆశగా తండ్రి ముఖానికేసి తన చల్లని చూపుల ప్రసరింపచేసింది. ఒకసారిగా అతని తలను ఊపేసింది. 'ఏం చెప్పవూ? నన్ను స్కూలుకు పంపెదవా? లేదా?... చెప్పవేంటి?'... కోకిల కంఠంతో మృదుమధురంగా అనింది. ఆ మృదుమధురమైన కోకిలస్వరంతో చిలుకపలుకులు పలికే ముద్దుల లక్ష్మికేసి ఒకసారి చూశాడు రామయ్య. అతని యోచనాతరంగాలన్నీ తక్షణమే ఎగిరిపోయినై. కుమార్తె ఆనందానికై 'అలాగేనమ్మా, నిన్నూ బడికి పంపుతాలే'... అన్నాడు రామయ్య కుమార్తెనుద్దేశించి. లక్ష్మి తక్షణం తండ్రి వొడిలోనుండి ఒక గంతేవేసి నిల్చొని— 'ఎప్పుడో కాదు నాన్నా, రేపే, తెలుసా!'... అనింది తలఊపుతూ వయ్యారంగా. 'అలాగే రేపే వెళ్ళుదువులే' అన్నాడు రామయ్య. లక్ష్మి మనసు ఆనందంతో నోలలాడిపోయింది. ఆమె గంతులువేస్తూ వీధిలోకి వచ్చింది. వీధిలో తన స్నేహితులెవరూ లేరు. సూర్యం ఇంటికి వెళ్ళింది. 'ఏయ్ సూర్యం' గట్టిగా పిల్చింది. సూర్యం గబగబా వచ్చి లక్ష్మి చేయి పట్టుకొన్నాడు. 'మ్రాడా సూర్యం, మా నాన్న హైస్కూలుకు పంపిస్తాడట. రేపే మీతో వస్తానురోయ్.' చిరునవ్వు చిందిస్తూ చెప్పింది లక్ష్మి. సూర్యం, లక్ష్మి ఇద్దరూ గంతులువేస్తూ వీధిలోకి వచ్చారు. తోడిబాలలు కొందరు గిల్లీకజ్జాలాడుతున్నారు. 'సూర్యం, ఏయ్ లక్ష్మి రావే అల్లీబిల్లీ ఆటలు ఆడుకుందాం' అని పిలిచింది లలిత. లక్ష్మి, సూర్యంలు చకాచకాపోయారు. 'ఏయ్ లలితా నేనూ రేపు మీతో హైస్కూలుకు వస్తానే.' సంతోషాన్ని వెలిబుచ్చింది లక్ష్మి. ఆశ్చర్యంగా లక్ష్మికేసి చూసింది లలిత. హైస్కూల్లో ఈలా దోబూచులాడేది అరుదుగా వుంటుంది. అన్ని ఆటలు ఈరోజే ఆడుకొందాం రావే'— అని పిలిచింది లలిత. సూర్యం, లలితలు లక్ష్మి కళ్ళకు గంతలు కట్టారు. 'దాగుడుమూత దండకోర్ — పిల్లీవచ్చా ఎలుకా భద్రం'— భావగీతాల పాడుతూ ఆనందంగా ఆటలాడుతున్నారు. లోకానుభూతిలేని అజ్ఞానబాలలకు ఆనందంగాక— చింతేమిటికి? కష్టసుఖాలెరుగని కోమలాంగులు, కమనీయహృదయులు.

♦ ♦ ♦

రామయ్య ఒక నిరుపేద. కట్టెలమ్మిన డబ్బుతో తన సంసారాన్ని పోషించేవాడు. అంతకుతక్క ఇంకేమీ ఆదాయములేదు. లక్ష్మి తన ముద్దుల కుమార్తె. కట్టెలమ్మినడబ్బుతోనే కుమార్తెకు పలకా పుస్తకములు వగైరాలు తెచ్చి ఎట్లో స్వగ్రామంలో ఐదవక్లాసువరకు చదివించాడు. నిజంగా లక్ష్మి చాల తెలివైన పిల్లే — కానీ ఉన్నతపాఠశాలకు పంపడానికి డబ్బులేదు. దీర్ఘంగా యోచించాడు రామయ్య. లక్ష్మి ఆనందానికై అప్పుడలా అన్నాడు కానీ — తనేవిధంగా లక్ష్మిని చదివించేది!... తను తన భార్య సంపాదించే కనీసపు డబ్బు తిండికే చాలదు. నిలిపివేస్తే నాలక్ష్మి ఆశ అడియాశై పోతుంది. ఆమె అన్నాహారాదులు మానేసి కలవరిస్తూ కన్నీటి బాష్పాలు రాలుస్తుంది. అతనికి ఆమె దుఃఖించుట సహింపరానిది. ఆమె ఆనందమే తన ఆనందం, తన ఇంటికే ఆనందం. ఏమైనా కానీ లక్ష్మి నెలాగైనా చదివించాలనుకొన్నాడు. ఆరోజు సాయంత్రం క్రొత్త రవికపావడా కుట్టుకవచ్చాడు.

♦ ♦ ♦

లక్ష్మి రోజూ ఉన్నదుస్తులతో బాగా ముస్తాబై తన తోడివారితో బడికి వెళ్ళేది. ఈలా రోజులు సునాయాసంగా దొర్లిపోతున్నయ్. ఒకసంవత్సరం

ఆనందంగానే గడిచిపోయింది. ఓరోజు లక్ష్మి ఇంటికి వస్తూ 'నాన్నా నాన్నా. నేను ప్యాస్— నేను ప్యాస్— ఇప్పుడు నేను సెకండుఫారమ్— అంటే ఏడవ తరగతి నాన్నా' అనింది చిరునవ్వులు చిందులు త్రొక్కుతూ. రామయ్యకు ఒకప్రక్క ఆనందం మరో ప్రక్క విచారం ఆవరించుకొన్నది. 'నాన్నా జమీందారు కూతురు చంద్రక్క మద్రాసులో చదువుతున్నది. నన్నూ ఆలా చదివించవూ... ఏం నాన్నా' ఆనందంతో తన అంతరంగిక కోరిక చెప్పింది. రామయ్య లోలోన నవ్వుకొన్నాడు. 'పిచ్చితల్లీ! డబ్బున్నవాళ్లు ఎక్కడైనా ఎంతవరకైనా చదువుతారు. డబ్బులేని మనలాంటివారు??... మాట ముగియకమునుపే. 'నాన్నా ఒక లేడీ డాక్టర్ని కావాలి నాన్నా... ఆలా అయితే అందరికీ మంచి మందు లివ్వనూ... చెప్పు నాన్నా' ... తన ఉద్దేశ్యాన్ని వెల్లడిచేసింది లక్ష్మి. చిరునవ్వుతో 'ఆలాగే' అంటూ దీవించాడు రామయ్య. 'డాక్టరిని ఐతే మానవసేవ చేయుటకు అవకాశముంటుంది. మన జీవితము గడిచిపోతుంది. వృత్తితో బాటు సేవ అన్నారు మా ఉపాధ్యాయులు — అందుకే చదివించాలి?... ఆఁ'... గంతులువేస్తూ వెళ్లిపోయింది లక్ష్మి.

◆ ◆ ◆

ప్రతిమానవుడూ అంతే. అందరూ సదుద్దేశాన్నే కోరుతారు. అందరూ అందల మెక్కాలంటారు, గొప్పకీర్తిప్రతిష్ఠలు తేవాలంటారు. గొప్ప రాచతంత్ర నిపుణుడుగా తయారుకావాలనుకొంటారు, కవనములువ్రాయు మధురకవిగా నార్జించాలనుకొంటారు. కానీ వారనుకొనునట్లు - అందరూ ఆలా అయిపోరు. ఏ కొద్దిమందో మంచికీర్తి నార్జింపవచ్చు. అట్టివారిని వ్రేళ్లపై లెక్కచెప్పవచ్చు. కానీ ఎవరూ తాను పోకిరి కావలయునని, దొంగగా, రౌడీగా తయారు కావలయునని (ఎవరూ) తలంచరు. విధి విధానం - పరిస్థితులబట్టి ఆలా తయారైపోతారేమో....

◆ ◆ ◆

లక్ష్మి రెండవఫారం చదువుతున్నది. ఆ వత్సరం భూదేవిని క్షామదేవత రాజ్యపరిపాలన చేసింది. ఆకాశాన నల్లని మబ్బులుకూడా లేవు. పగలు సూర్యభగవానుని వేడిమికి ప్రజలు భగ్నమైపోతున్నారు. పెద్దనదులలో సైతం జలాలింకిపోయినై. ఎటు చూసినా స్మశానం పగిది ఎండిబీడిదగా కనుపించు ఇసుకరేణువులే— ఎటువిన్నా ఆకలిబాధలే. ఆకలిమంటల రొదలే. అన్నానికే అలమటిస్తుంటే - కట్టెలెందుకు? రామయ్య బ్రతుకుతెరువు చాల కష్టమయింది. తన ముద్దుకుమార్తె నేలాగు చదివించేది?... కట్టుటకు దుస్తులా?... లేవు. ఎట్లు? లక్ష్మిని బడినుండి నిలిపివేయాల్సిందేనా?... ఆమె ఆశలు అడియాశలేనా?... ఎట్లు వారేమార్గంగా చనివేది?... ఇదే సమస్య ఆతనిలో నాటుకొంది. విధిలేక లక్ష్మిని బడినుండి నిలిపివేశాడు. లక్ష్మి బోరున ఏడ్చింది. కొన్నిరోజులు అన్నమే హితవుకాలేదు. తోడివిద్యార్థుల చూసి ఆ బాలమనసు తహతహలాడిపోయింది. చదువకుండాయున్నచో మూర్ఖులవలె ఆలా వెతచెందక యుండవచ్చు. కొంచెము విద్యనర్థించి, విజ్ఞానపథాన్ని గుర్తెరిగినతర్వాత — ఆ దారినే పోకుండా విద్యకు స్వస్తిచెప్పడం అంటే- ఎంతో జీవితానికి బాధ కలిగిస్తుంది. ఆ బాధ చెప్పనలవికాదు - ఆలాగే లక్ష్మి తనరోజులు నతికష్టంతో ఎదుర్కొంటున్నది.

◆ ◆ ◆

రామయ్య మంచంపై మూల్గుతున్నాడు. రామయ్య భార్య మంచానికి చేరువ కూర్చొనియుంది. లక్ష్మి, నాన్న మోకాళ్ల చెంత మంచంమీద కూర్చొనియుంది. రామయ్య మంచంపట్టి ఇప్పటికి నాల్గు రోజులవుతున్నది. త్రాగుటకు గంజిలేదు. ఆ కుటుంబమే మలమల మాడిపోతున్నది. ఆకలిమంటలచే, ఈలా ఎన్ని కుటుంబాలు ఈ పేద భారతావనిలో ఉన్నాయో కదా?... వారి గతేమి?... వారికి జీవనోపథం ఎట్లు?... ఒకవైపు ఆకలిబాధచే మరొకవైపు జ్వరబాధచే చాల నీరసంగా అయిపోయాడు. 'అమ్మా ఎక్కడైనా వెళ్లి ఆ మంచినీటి మందైనా తీసుకురాబోతలా?'— చాలాహీనంగా, డగ్గుత్తిక స్వరంతో దీనంగా అనింది లక్ష్మితల్లి. లక్ష్మి వెంటనే వెళ్లిపోయింది.

◆ ◆ ◆

డాక్టర్ ఇంకను మందిచ్చి పంపలేదు. లక్ష్మి ఒక గంటకాలంగా అచ్చట—కాచుకొనుచో ఉంది. తనకన్నా వెనుక వచ్చినవారికి ముందుగా మందు లిస్తున్నాడు. అందరువెళ్లగా తనొక్కతే మిగిలింది. 'ఏంటీ ఏలాఉంది అతనికి?' సింహంవలె గర్జిస్తూ అడిగాడు డాక్టరు. నెమ్మదిగా అడిగి తెలుసుకోవటం వైద్యుని ధర్మం. అధికారగర్వంతో అలా అరుస్తే లేనివారికిసైతం జబ్బురాదా మరి. 'అట్లేఉంది నయాం కాలేదండీ!' నెమ్మదిగా అనింది లక్ష్మి. డాక్టరు తల ఊపుతూ, 'కాలేదా' అంటుండగానే [illegible]

ఎవరో వచ్చారు. 'గుడ్ మార్నింగ్' అంటూ వారికి ఘన స్వాగతమిస్తూ లోనికి తీసికొనిపోయాడు డాక్టరు. లక్ష్మి ఒకసారి ప్రభుత్వ వైద్యశాలల గురించి తలంచింది. 'వైద్యశాలల పేరుమాత్రం ధర్మమునకే. కానీ డబ్బుగలవారికే, మంచిమందులు. అది లేనివారికి నీళ్లే శరణ్యము. లోకంలో ఎక్కడా పేదలకు స్థానం లేదు. వారికి విలువే లేదు. కనీసపు గడ్డిపోసకైనా విలువుంది. కానీ కడుపేదలకు ఆ విలువకూడా లేదు. లక్ష్మి మరల అరగంట కాలం అచ్చటే ఉండినది. లోనికేగిన డాక్టరు ఇంకనూ రాలేదు. తండ్రి ఏలా ఉన్నాడో?... జ్వరబాధచే శరీరం చాల తీవ్రముగా అట్టుడుకినట్టుడికిపోతూ ఉండెనే — ఏలా ఉందో — ఈ దున్నపోతు డాక్టరు ఏంటీ ఇంకా రాలేదు. వీరికేం తెలుసు పేదల బ్రతుకుతెరువు?... గట్టిగా అరుస్తా'... ఏమనుకుంటాడో... ఏమైనా అనుకోనీ— 'సార్... సార్...' అరచేటంతకైనా ఆలీ ఉండద్దూ. 'సార్' మరింతగట్టిగా పిలిచింది. అబ్బ! ఎంత చవిటిముద్దు. కాదు అహంభావం. ఆఁ?... అహంభావంకాక మరేమి?... పేదలు సరిగా వైద్యశాలకు రారు. వస్తే పేదలమాటే. వారికి సేవచేయటమే పట్టదు. ఏమైనా డబ్బులు చేతిలో పడుతాయా అని చూస్తూంటాడు. ఎవరైనా బంధువులొస్తే ఈగది వదలి తనగదికి (లాడ్జింగ్) వెళ్లేను. ఇదే డ్యూటీ? ఇందుకే ప్రభుత్వం జీతాలిచ్చి పల్లెటూళ్లలో పెట్టింది. ఎక్కడా న్యాయం?... ఎక్కడివా మందులు?... ఎక్కడిదా డబ్బు? వాని సొమ్మా? అంతా ప్రజలదే... పళ్లు పటపటా కొరకింది. మరీకొరకితే దంతవైద్యునిదగ్గరకు పోవల్సిందే. వాడూ డబ్బులేందే (చేయడు) పాపం. పేదవారికోపం పెదవికిచేటు. లక్ష్మి దీర్ఘంగా యోచిస్తున్నది. టకటకా వచ్చాడు డాక్టరు బూట్లు చప్పుడుచేస్తూ. లక్ష్మి లేచింది. డాక్టర్ లక్ష్మివైపు చూసి. 'నీవింకను ఉన్నావా?... అంటూ నీళ్ల మందు బాటల్లోపోసి ఇచ్చాడు. లక్ష్మి మందును తీసికొని ఇంటిముఖం పట్టింది.

♦ ♦ ♦

రామయ్య జీవితం ఒక హరికేన్ లాంపు వంటిది. అందులో కిరసన్ అయిపోయింది. ఇక ఒక సెకండుకో లేక అర సెకండుకో జ్యోతి ఆరిపోతుంది. అంతే అతను. ఇక కొద్దికాలమే జీవింపగలడు. అతడు కడసారి వాంఛ తన ముద్దుల లక్ష్మి వదనం... 'లక్... ష్మి'... ఊపిరి ఉగ్గపట్టి అస్పష్టంగా — అన్నాడు. 'లక్ష్మి లేదు వచ్చేస్తుంది.' నిరాశనుకల్గించే ఈ మాటలు మాత్రం వినబడ్డయ్. జీవితంపై ఆశ వదులుకొన్నాడు. ఈ మానవకూటమినుండి వేరైనాడు. ఇప్పుడతడు పిలిచినా పలుకడు. లక్ష్మి గసపోసుకొంటూ ఇంటిలోనికి వచ్చింది. అమ్మ బోరున ఏడుస్తున్నది. 'నాన్నా... నాన్నా'... గట్టిగా అరుస్తూ అతని శరీరంపై వాలిపోయింది.

♦ ♦ ♦

తన తండ్రి దేహానికి దహనకార్యాలు చేయించింది- లక్ష్మి. తన జీవితపథాన్ని గూర్చి దీర్ఘంగా యోచించింది. అబల. యౌవనపుచాయ లిప్పుడిప్పుడే తనలో అంకురిస్తున్నయ్. ఇంతకముందు ఒకరకం. ఇప్పుడు తన మానాన్ని సంరక్షించుకోవాలి?... ఎట్లు?... ఇదే ఆలోచనలు ఆమెలో చెలరేగినై. ప్రపంచంలో పనిచేసికొని బ్రతుకరాదా?... కూలికి పిలిచేవారెవరు?... కడుపే కైలాసంగా ఉంది ప్రతి వొక్కరికీ. ఏది ముందు? మానసంరక్షణమా?... ప్రాణసంరక్షణమా?... తల్లిని — తన చిన్నారితమ్ముని — సంరక్షించుటే తన కర్తవ్యం... గుండెనిబ్బరం చేసికొని - ఇల్లువీడి ధర్మంసేయుమని అడుగుతూ వెళ్లింది. ఉన్నా లేదంటారు రాతిగుండెలవాళ్లు. కఠినులు, దోసకారులకే తోడైవచ్చు దైవమ్మ... ఉన్నవారు లేదంటారు. లేనివారు వట్టిచేతులు చూపిస్తారు. లక్ష్మి తన చిన్నతనం. తన విద్యాభ్యాసం, తన వాంఛ రీలునవలె తన కంటికగుపడినై. కన్నీరు కాల్వలై పారింది. గతాన్నితలచి వగచుట తప్పు అనుకొంది. గుమ్మం గుమ్మం తిరిగింది.... నిరాశ... నిస్పృహ...ఎవరూ చీదరించుకొనువారే. భారతదేశం దాతలకు పుట్టినిల్లు గదా?... వారేరి?... లక్ష్మికి నీరసం ఎక్కువైపోయింది. ఎవరో... పాపం. ఆమెపై ఒక అంగవస్త్రాన్ని వేశాడు. సంతసంతో లక్ష్మి తీసికొంది. ఎందరో తన ఎదురుగా వస్తున్నారు, పోతున్నారు. కొందరామెవైపు చూసి అసహ్యించుకొంటున్నారు. మరికొందరు చూడలేకనే పోతున్నారు. అబ్బ! ఎన్నిరకాల మనుష్యులు. సైకిళ్లపై పోయేవారు, బండ్లమీద పయనించేవారు, కారుల్లో, ట్రాంబండ్లలో...మున్నగు వాహనాలపై పోయేవారు? అందరూ ఆమెకు అగుపడ్డారు. భోగం రంగసాని గుఱ్ఱపుబండిపై బాగా ముస్తాబై వస్తుంది. లక్ష్మి మనసు ఆమెపైకి మరలింది. 'ఆమె కెక్కడిది డబ్బు?... ఆమెశరీరాన్ని అద్దెకిచ్చిన ఫలితంగానేగా అలా' సుఖభోగాలతో తులతూగుతుంది. నేనూ అలామారితే... 'ఆగు'... మనసు ఒకసారి హెచ్చ

రించింది. 'తప్పుత్రోవలో నడవవద్దు.'... తల్లిని, సోదరుని పోషించుటకై అలాచేస్తే ఏం?... నేనూ మానవస్త్రీయేగా. అందం లేదా?... వయస్సు లేదా?... మరేమి?... ఈ చిన్నవస్త్రాన్ని స్నానం చేసి ధరించి నేను ఆ ఆట ఆడితే ఏం?...' తనలో అనుకొంది లక్ష్మి. మనసు ఇలా హెచ్చరించింది.... 'నారుపోసిన దేవుడు నీరుపోస్తాడు... అందరూ నీ విధంగా తలిస్తే దేశం ఏంకావాలి?... ఈ నీచపు బ్రతుకు బ్రతుకుటకన్నా నిలువునా మాడిపోతే ఏం?''... 'ఐతే మా తల్లిని, సోదరుని సంరక్షించు టెట్లు?' ఐతే పతితవై పోవాలని తలస్తున్నావా? భారతనారీమణులకు శీలమే రత్నహారం. దాన్నే తృణీకరిస్తే-నిజంగా అది మానవస్త్రీకాదు 'రాక్షసి'. ప్రపంచంలో అందరూ శీలాన్ని కాపాడుకొంటు న్నారా? అందరూ అలా అనుసరింపక పోవచ్చు. వారితో పనివద్దు. ఉత్తమజీవిత పథాన్నే నీవు అనుసరింపు, ఆ నాడే నీవు జ్యోతివలె వెలుగుతావ్. ఆ నాడే నీవు మహిళలకందరికీ దారి చూపుతావ్. నిన్నే ఆదర్శంగా తీసికొంటారు. నీ జీవితగాథే వారికి పాఠంనేర్పుతుంది. పతితగా జీవించుటహేయం. నీచాతినీచం. అదినరకం' లక్ష్మి దాన్ని తిరస్కరించింది. ప్రొద్దుపోతున్నది. తిన్నగాదారిన పోతున్నది లక్ష్మి. కడుపులో ప్రేగులు ఆకలిబాధచే రొదచేస్తున్నయ్. ఆమె పరిపరివిధాలయోచించింది. ఇప్పుడామె యోచించనూ లేదు. గతాన్ని తలచి చింతించనూ లేదు. నిరాశగా అడుగుపై అడుగేసుకొంటూ ఇంటిదారి పట్టింది లక్ష్మి.

♦ ♦ ♦

నిర్మలమైన ఆకాశంలో మబ్బులు దోబూచులాడుతున్నయ్. ఉరుములతో మెఱపునాట్యం చేస్తున్నది కొన్ని వత్సరాలుగా వర్షంలేక ఎండి - ఇసుకై పోయినభూమి - అందులోనివేడి ఆవిరిపై కెగసిపోతున్నది. ప్రజలంతా ఆకాశానికేసిచూస్తూ ఆదో ఆశగా వానకై నిరీక్షిస్తున్నారు. ఇకకరువు లేదు. కుంభవర్షం పడ్తుంది. ఏరులుసాగుతాయ్. బంగారు పంటలుపండుతాయ్. ఇక కరువురాదు. చీకటి చీల్చుకుపోతుంది; వెన్నెలరోజులువస్తాయి. అనుకొంటున్నారు ప్రజలు.

♦ ♦ ♦

లక్ష్మి రోడ్డుమీద తూలుతూ నడుస్తున్నది. ఆమె కురులు గాలికి చెల్లా చెదరైనాయి. శరీరం కుష్కించిపోయింది. కళ్లు గుంతలు పడినై. చెక్కిళ్లు ఎండిపోయినై - ఆమె దేహం మాలిన్యంతో ఉంది. చినిగిన చీరగాలిలో తేలియాడ్తున్నది. ఆమెకిప్పుడు ప్రపంచంతో పనిలేనట్లున్నది. అతినీరసంతో ఉన్నందుచే కళ్లకు అడ్డంగా తెల్లటితెరలు కట్టినట్లుంది. ప్రపంచమే గిర్రున తిరుగునట్లనిపించింది లక్ష్మికి. కారుసబ్దం వెనుకనుండి ఆలించింది. తొట్రుపాటుతో తప్పుకోపోయింది. హీనశక్తిచే బోర్లకిల పడిపోయింది. తక్షణం కారు ఆమెపై వెళ్లిపోయింది. కొంత దూరంలో కారు ఆగింది. కారులోని పెద్దమనుషులు ఆమెను చూశారు. ఎవరూ వారిని చూడనట్టుంది. అందుకే ఆమె విషయమై ఆలోచించనేలేదు ఐశ్వర్యంతో అంధులైన పెద్దమనుషులు. తక్షణం గాలివోలె పరుగిడిపోయింది కారు. పేదవారికి ముక్తిలేదేమో!... వారికెప్పుడీలాంటి చీకటిరోజులు విచ్ఛిన్నమౌతాయో! ఎప్పుడు వెల్గులో అందరూ ఏకంగా ఆనందంతో సోలిలాడిపోతారో... ఆనాడే దేశమాత శాంతిస్తుంది. ఇది ప్రతిఒక్కరూ స్మరణయందుంచుకోవాలి.

మబ్బులు మరుగైనాయ్. ఉరుములు మెఱుపులు పటాపంచలైనాయ్. నీలాకాశంలో సూర్యభగవానుడు ఈ దారుణదృశ్యాన్ని చూడజాలక పడమటి కొండలలోనికి దిగజారిపోతున్నాడు.... ఇక చీకటే శరణ్యం... ఎప్పుడు వెల్గు?